

Вячеслав Іванович

Лариса Письменна

Сусіди подейкували, що Вячеслава Івановича б'є дружина. То була неправда, дружина його не була, зате їла поїдом. І він так звик до цього, що якби одного чудесного дня Ганна Миколаївна перестала його точити, Вячеславові Івановичу навіть чогось бракувало б.

Він був літній, вже підкотило під шістдесят, тихий, сором'язливий чоловік і, здавалося б, приводів для домашніх баталій дружині не подавав. Але то тільки могло здаватися сторонній людині, а Ганна Миколаївна знала його, мов облупленого. Вся біда була в тому, що її м'який, делікатний чоловік усе своє життя закохувався. Мовчки, безнадійно — він ніколи не зважувався признатися об'єктові чергової закоханості про свої палкі почуття, але закохувався невгамовно. Ганна ж Миколаївна була жінка практична, отож свого часу скористалася кількадобовим захопленням нею молоденького рахівника з якоїсь незначної, як і сам, контори й рішуче оженила його на собі. В ті часи не треба було довго чекати в загсі на роздумування: просто приходили й розписувалися, лише прихопивши з собою паспорти та двох свідків. Коли захоплення Ганнусиною молодістю та свіжістю минуло (красунею вона ніколи не була), Вячеслав зрозумів, що він уже людина жоната, і то назавжди. Воювати було пізно, та Вячеслав Іванович узагалі не вмів воювати. Навіть під час війни в перший же день на фронті дістав поранення (правда, почесне — в груди, а не в спину), довго лікувався в тиловому шпиталі, в тому ж таки шпиталі й пропрацював до демобілізації на посаді медстатистика. Потім заклацнула його в шлюбний капкан Ганнуса, молоденька моторна санітарка.

Життя круто змінилося, дружина тримала його в руках, як досвідчений жокей іподромного коня, проте потайки лишився таким же невгамовним прихильником жіночої краси. Його ніжна душа, мов тонка павутинка, завжди вібрувала перед подихом чарів кращої половини людства. Тільки до цієї половини він уже багато-багато років не зараховував власної дружини. Звісно, їй в очі ніколи б не наважився признатися в такій крамолі.

А що Ганна Миколаївна була жінкою пронозистою, то наївний Вячеслав Іванович ніколи не вмів приховати свого стану від її невсипущого ока. На жаль, навіть коли подружжя постаріло, сцени й скандали в сім'ї не затихали, бо душа Вячеслава Івановича залишалася юною. Ті скандали стали просто лаконічними. Замість істеричних та багатослівних монологів (діалоги взагалі не відбувалися), покрики дружини до свого чоловіка стали гранично короткими та окресленими.

— Ти, старий цапе, знову вшелепкався? Наша ж дочка старша за неї?

Дочці й справді вже давно перебігло за тридцять. Понуркувата й негарна, вона втратила надію вийти заміж. Але яке це мало значення? Вячеслав Іванович просто не міг не захоплюватися жіночою принадністю і — боже ти мій! — скільки щирої ніжності

пропадало марно. *Ніжності!* Цього дефіцитного в наш час НТР та прагматизму почуття. І тоді його сині, як травневе небо, очі починали світитися майже потойбічним сьайвом, сива клинцювата борідка, за яку дружина й прозивала цапом, набирала якогось імпортного вигляду, а сиві вуса по-бойовому вигострювалися, неначе шпаги мушкетерів. Приховати свою закоханість Вячеслав Іванович не умів, її помічали не лише дружина, а й співробітники й тихцем посміювалися. Він те все терпів, як справжній ідальго.

І ще Вячеслав Іванович любив читати романи, що, на думку дружини, було пустим марнуванням часу. Та якщо у власному житті Вячеслава Івановича жодна його потаємна мрія не збулася, то бодай у долях літературних героїв, переживаючи їхні високі та благородні почуття, мав удовольняти душу. О, тоді він не був непомітним рахівником та "цапом", за в'їдливим визначенням дружини, ні, він ставав палким юнаком — благородним та сміливим, якщо це був роман стародавній, або ерудованим правдолюбцем — у романах сучасних. Та коли б там не було написано роман, кохання, якщо не героя, то пристрасного читача, було справжнє, чисте й на кілька порядків вище за літературне.

Отак він і жив. До пенсії залишився один рік, коли скоїлося те лихо.

Вячеслав Іванович ішов собі до бібліотеки, й серце йому нічого не віщувало. Саме була субота, він мав удосталь часу походити поміж стелажми, лагідно голублячи рукою корінці книжок, і, не поспішаючи, вибрати собі щось до душі. Бібліотекарка добре знала його й завжди дозволяла самому вибирати книжки.

Та цього разу в бібліотеці було досить людно. Читачі сиділи в читальному залі, там же стояла трибуна, з якої бібліотекарка розповідала про якусь повість. Цієї повісті Вячеслав Іванович не читав, прізвище автора, точніше авторки, чув уперше, але він делікатно присів на краєчку вільного стільця і став уважно слухати.

Якщо вірити бібліотекарці, повість була гарна й цікава, а головне — повчальна. Потім виступило ще декілька читачів (здебільшого читачок), котрі, мабуть, спеціально для даного так званого "міроприємства", прочитали повість і тепер добросовісно переповідали її. Було нуднувато, всі хвалили майже однаковими словами, і ніхто, бодай для годиться, не покритикував. А покритикувати ж, певно, знайшлося б за що. На щастя, читацька конференція тривала недовго, читачі порозходилися, а бібліотекарка мала змогу поставити галочку в плані проведення читацьких конференцій.

— А ви, здається, не читали цієї книжки?— запитала бібліотекарка у Вячеслава Івановича, коли той підійшов здати прочитане та взяти нове. Вячеслав Іванович сконфузився і пробурмотів, що не мав часу. Справді, вільного часу зараз майже не було, бо в конторі йому додали роботи, аби мав більший заробіток та одержав пристойну пенсію. І в бібліотеці став менше бувати, он навіть не знав про цю читацьку конференцію.

— То, може, дасте мені цю повість зараз?

Бібліотекарка, мило посміхаючись, подала не дуже об'ємисту книжку, зате з претензійною назвою і фотографією авторки. Ах, навіщо було друкувати видавцям ту

фотографію! Бо, поглянувши на неї, Вячеслав Іванович завмер, ніби передчуваючи свою загибель.

На фотографії авторка справді була гарна: миле личко, великі очі... Хто зна, чи була вона вродливою і в житті, але з портрета її сумовитий погляд влучив чутливому Вячеславу Івановичу в самісіньке серце.

Повістину він прочитав, та де — прочитав: читав і перечитував, від чого загальмувалася його робота в конторі, а додаткова робота то й зовсім прив'яла. А це ж мало позначитися на його пенсії! І вдома, й на роботі він раз у раз 'тихцем зазирає за обкладинку, милуючися фотографією авторки. Можливо, йому б сама повість і не сподобалася, якби не та фотографія. Хоча й про кохання в ній писалося, а ця тема була домінуючою для Вячеслава Івановича, проте якось побіжно. Авторка більше налягала на проблему виховання, а ця проблема ніколи по-справжньому не цікавила. Доньку та самого Вячеслава Івановича виховувала дружина, правда — його без відчутних наслідків, і була б надзвичайно здивована, аби її чоловік зненацька взявся б до виховання дочки, хоча за віком уже годилося б виховувати онуків, котрих, мабуть, не судилося мати.

Отож читав, перечитував, милувався фотографією і, здавалося б, нічого небезпечного в цьому бути не могло. Але то тільки здавалося. Дружина своїм натренованим оком уже помітила, як синьо засніли чоловікові очі, виглянцювалася борідка й вигострилися вуса. Старий цап знову закохався! І це зараз, коли треба останній рік добренько попрацювати заради пенсії. Що з тим йолопом діяти?!

Найгірше було те, що Ганна Миколаївна, при всьому старанні, ніяк не могла знайти і знешкодити винуватицю цієї мороки. З даних прискіпливої жіночої розвідки виходило, що її просто не існувало в природі. Але разом з тим — не могло не існувати, бо всі симптоми криком кричали про те, що вона є! На якусь там нікчемну книжечку, котру чоловік весь час тягав із собою, Ганна Миколаївна, звісно, подумати не могла.

Вячеслав Іванович напивав у бібліотеці довідника з адресами письменників. І тремтячою рукою переписав адресу свого нового божества.

Другого дня вся контора звернула увагу на те, як пильно та завзято працює їхній скромний рахівник, майбутній пенсіонер. Йому не стали заважати, адже людина заробляє собі на пенсію, а таке у практичних людей завжди викликає повагу.

Але Вячеслав Іванович зовсім забув про потребу доробітку заради пенсії. Та взагалі — яка там пенсія, коли в серці розквітали найвесняніші квіти кохання? Вячеслав Іванович писав листа.

Він писав старанно й творчо, з натхненням і трепетом. Поки ще тільки писав, не наважуючись надіслати, бо вважав свою писанину негідною уваги тієї, заради кого вибирав у своїй душі найкращі, найрозумніші, найдотепніші слова. Що то кохання, воно здатне зробити з найпростодушнішої людини Хитрого дипломата! Вячеслав Іванович нарешті таки написав свого листа, котрий вдовольнив його з усіх поглядів. Описав читацьку конференцію в бібліотеці, убогі виступи читачів та, особливо, читачок і блискуче оповів про свій власний проперчений виступ, в якому ганьбив сірість та

низький інтелектуальний рівень решти читачів, котрих він лаяв привселюдно якщо не останніми, то принаймні передостанніми словами.

Він не став примітивно вихваляти авторці її повість, а знайшов слова з таким підтекстом, що відразу вона могла зрозуміти його тонкий смак і неабиякий розум. Ось над чим цілий тиждень сутулився він на роботі, — вдома жінка б перевірила. Гордо знехтував сірою прозою заради високого почуття. І душа його палала сліпучим прожектором.

Нарешті, старанно переписавши листа каліграфічним почерком, надіслав його авторці повісті, котра жила не в Києві. Ім'я у авторки було гарне — Вікторія, що означало — перемога. Але про себе Вячеслав Іванович уже називав її Вітою, бо Віта — життя (він уважно позаглядав у словники), і те життя прийшло до нього, як дарунок долі, й освітило його власне, поки таке безбарвне, життя.

Боже ти мій, як же він чекав на відповідь! Заздалегідь намагався себе запевнити, що тієї відповіді не буде, бо хто він такий, щоб авторка популярної повісті (повість він вивчив напам'ять і переосмислив по-своєму) стала витрачати на відповідь свій дорогоцінний час? І все ж чекав. Щоб дружина не перехопила листа та щоб не довідалася про нього, якщо лист прийде навіть на адресу контори, Вячеслав Іванович попросив відповісти, коли буде час і можливість, звичайно, йому на поштове відділення до запитання. Щовечора після роботи він заходив на пошту і хрипким од хвилювання голосом питав. Листа не було. І не буде, переконував він себе. Хіба в неї тільки й діла, що відповідати якомусь незнайомцеві?

Минула вічність, правда, вона ввібгалася всього у два тижні, коли надійшла відповідь — цілком доброзичлива, хоча й коротка.

Від того дня очі закоханого заплomenіли таким нестерпно-синім блиском, що дружина навіть розгубилася.

— Ти чого, старий цапе, сяєш, мов новий п'ятак? Диви, навіть лисина блищить, мов полакована.

Та вся ницість цих слів не могла погасити вогню, що запалав ще дужче, ніби всупереч жіночому гариканню. *Відповіла!* Оцінила його послання, над котрим він так довго мучився. Відповіла, тим самим надавши право написати нового листа.

Вячеслав Іванович обійшов усі книгарні й виловив ще дві тоненькі збірки Вітиних оповідань. Чесно кажучи — оповідання досить посередні, трапляються кращі, трапляються гірші, але для Вячеслава Івановича вони були безцінним скарбом, бо давали змогу писати. Знову і знову. Не відразу про цілу збірку, а про кожне оповідання зокрема. Віта, як видно, не надто розпечена увагою читачів, що далі, то щедріше відповідала своєму шанувальнику, а потім почала й собі цікавитися — хто ж він такий. Вячеслав Іванович скромно написав, що за фахом він фінансист, не уточнюючи своєї посади. Про те, що вже менше як за рік йому світить вихід на пенсію, звісно, не обмовився. Зрештою, яке це має значення? Листи, котрі тепер часто надсилав Вітусі (він вже так тепер називав її про себе), були такі молоді, що промовляли самі за себе. А вона відповідала що далі, то приязніше, і це стало сенсом

його життя.

Додаткову роботу в конторі в нього відібрали, бо він її геть занедбав. За це дружина влаштувала довготерміновий і шквалистий скандал, однак те його не турбувало. Він ніколи не був пожадливий на великі гроші, та й звідки у скромного рахівника скромної контори могли бути ті великі гроші? Його стурбувало, і то не на жарт, інше: Вікторія написала, що в кінці квітня має бути у Києві на якійсь нараді й хоче неодмінно зустрітися з ним.

Вячеслав Іванович помертвів. Як бути?! Чи не уникнути цієї зустрічі, щоб і надалі нічого не мінялося, щоб він мав змогу писати їй листи і з запаморочливим передчуттям щастя чекати на відповідь? Йому ж більше нічого не треба! Він перед її приїздом дасть телеграму, що захворів, домашньої адреси вона не знає.

Але знає прізвище, ім'я, по батькові... Схоче провідати хворого, а через паспортний стіл адресу дізнатися легко. І от прийде... Зустріч з Ганною Миколаївною, викриття таїни його листування... Захаращена старими меблями квартира, він сам — у злинялій піжамі, старий, сивобородий — гірше смерті!

Ні, треба дати іншу телеграму — про терміновий від'їзд у якесь відрядження.

Проте це лише тимчасово врятує його від викриття. Вітуся писала, що до Києва приїздить досить часто, то у видавничих справах, то на всякі збори, а цього разу вирішила його неодмінно побачити, надто вже він заінтригував її своїми чудовими листами. Лишалось єдине: сповістити, що він назавжди виїздить із Києва. Але ж це позбавляло його найбільшої радості в житті — подальшого листування.

Вячеслав Іванович утратив сон, апетит, навіть дружина захвилювалася: чи не занедужав?

Нарешті вирішив: нехай буде, що буде, він таки зустрінеється, хоча доведеться докласти майже нелюдських сил, аби мати відповідний вигляд і не осоромитися.

Вячеслав Іванович уважно і довго вивчав у дзеркалі своє обличчя і, зрештою, майже заспокоївся. Лице як лице, і якщо зголити сиві вуси та борідку, замаскувати лисину капелюхом, то років з десятиок, а то й півтора можна скинути. У нього не здригнулась рука, коли нищив бритвою рослинність на своєму обличчі.

Ганна Миколаївна, зайшовши до кімнати, відразу й не впізнала рідного чоловіка, а впізнавши, не знала — лаятися чи сміятися. Але Вячеслав Іванович уже заздалегідь обдумав відповідь на неодмінний допит дружини й, не чекаючи його, твердо сказав:

— Мені набридло, що ти мене весь час називаєш цапом. Тепер надумай якесь інше ймення.

— Ах ти ж старий... — Тут Ганна Миколаївна загнулася, бо й справді — цапом чоловіка вже не назвеш. Проте вона швидко знайшла прикметник-еквівалент цілком влучний, хоча й не цілком цензурний. Зате поясень — навіщо він поголився — більше вона вже не вимагала.

Вікторія призначила побачення на сьому вечора біля парку Ватутіна, на тролейбусній зупинці. Чудово! Вони проведуть вечір в цьому парку, і капелюх замінить йому відсутню шевелюру. Тільки ж треба купити нового капелюха. Заїкаючися і

мимрячи безліч зайвих слів, Вячеслав Іванович зважився висловити дружині своє зухвале бажання — придбати до Травневих свят нового капелюха, бо в старому вже соромно на люди показуватися. На диво, дружина не опиналася. З костюмом справа була значно складніша, тут треба було щось надумати.

Він ніколи не замислювався над тим, у що зодягається, — про те дбала дружина. Тому звик до старенького піджачка, затертих до блиску штанів і вічних своїх чорних сатинових нарукавників. Правда, нарукавники то лише на роботі, в інший час його туалет втрачав цю професійну деталь. Суто домашнім варіантом одягу була піжама. І ще на свята Вячеслав Іванович мав сірий костюм, не синтетичний, а чистововняний, але той костюм був уже надто старий і для побачень з Вітусею не годився. Навіть увечері. Хімчистка! Ось що його порятує!

Потай від дружини Вячеслав Іванович попідшивав та зацирував невблаганні позначки років на костюмі й поніс його до хімчистки. Але перед Травневими святами, здавалося, геть усі люди вирішили щось хімчистити.

— Раніше, ніж на одинадцяте травня, не буде, — крижаним голосом сказала білолиця, схожа на мармурову статую, дівчина-приймальниця.

Вячеслав Іванович заходився ревно благодіти, та мармурова дівчина не потеплішала. Якось доброзичлива дама з черги порадила збентеженому й нещасному літньому чоловікові здати костюм в так звану термінову чистку. Трохи дорожче, зате швидше. Мармурова відрізала, що хоча й швидше, та все одно — після свят. Вячеслав Іванович з таким розпачем глянув на неї, що мармурова приймальниця врешті поступилася.

— Добре, що вже з вами робити. Відрізуйте гудзики та приходьте двадцять восьмого.

Двадцять восьме квітня — то була дата приїзду і зустрічі з Вітусею. У Вячеслава Івановича так тремтіли руки, що приймальниця відняла в нього лезо й сама хутко повідтинала всі гудзики з костюма і вправно пришила до піджака білу етикетку-номерок.

На вулиці Вячеслав Іванович роздивився, що гудзики вже дуже потерті, й вирішив купити нові. Зайшов до магазину й вибрав сірі, блискучі, аж у око стріляли, гудзики.

Решту днів він провів, мов у тумані. Працював, правда, акуратно, за багато років виробилась автоматична звичка, але в думках...

Ой, куди він тільки не залітав думками! Але попри всі карколомні віражі фантазії думки його були чисті, як білі пелюстки тієї вишні, що за вікном саме розквітла. А хіба ж то не було щасливою прикметою?!

Він уже двічі злітав на місце їхньої близької зустрічі, обійшов парк, нагледів у віддаленому кутку кілька затишних лав, що на них не падало світло ліхтарів. Отут вони й проведуть свій вечір, тут він зуміє висловити все те, про що не насмільювався натякнути в листах. Так, так, у напівтемному парку... Все складалося якнайліпше.

Зараз Вячеслав Іванович почав придивлятися на вулицях до тієї каверзної особи, котра зветься модою, і був надзвичайно здивований. Молодики, а їм то й належало б найошатніше зодягатися, носили якісь вилинялі й потерті штани, недбало розхристані

куртки. Його робочий костюм із заглянсованими ззаду та на колінах штанами, був, либонь, парадніший. Якщо він раніше не звертав уваги — як і в що люди одягаються, то тепер це його гостро цікавило. У нього виникла мрія. Кілька років він, потай од своєї Ганни Миколаївни, відкладав дещицю від зарплати, і ось зібралася кругленька сума — п'ятдесят карбованців. Він поміняв їх на одну купюру і сховав у книжечку поезій. Чесно кажучи, Вячеслав Іванович не дуже-то тямив у віршах, але збірку купив заради портрета поетеси. Вона була вродлива, можливо, навіть вродливіша за його кохану і, напевне, у свій час написав би їй листа, але його спинило те, що поетеса жила в Києві й могла б схотіти зустрітися із своїм шанувальником. А що ні дружина, ні дочка поезією не цікавилися, то гроші мали надійний сховок. Так от, Вячеслав Іванович вирішив на ті гроші купити подарунок Вітусі. Хороший. Щось таке... отаке, аби не соромно було подарувати. Йому здавалося, що найліпше купити хорошу лаковану сумочку, елегантну і дорогу — не з якоїсь там клейонки. Але придивившись до модниць на вулицях, сторопів: у руках у них — торби з ряднини. Правда, на тих торбах щось було намальовано або написано не по-нашому (іноземними мовами Вячеслав Іванович не володів), але жодних лакованих сумочок він не дозирав. А тут ще в метро почув жваву розмову двох подружок про те, що якась там Кілька пошила модерняцьку сукню з мішка, а вони самі ніяк не можуть знайти собі жодного мішка, бо чомусь усі мішки зникли з продажу.

"Чи не божеволію я? — подумав Вячеслав Іванович. — Сукню з мішка! Ні, щось мені в голові переплуталось".

Проте насмілився запитати в конторі молоденьку секретарку про те, що почув і побачив. Вона анітрохи не здивувалася.

— Це ж тепер модно! Синтетика віджила, на Заході визнають лише бавовняні та лляні тканини, а ми чим гірші за них?

— Але ж даруйте... Наскільки мені відомо, мішки колись виробляли з кропиви...

— То це ж іще оригінальніше! У вас часом немає кропив'яного мішка? — аж скрикнула секретарка. Ошелешений Вячеслав Іванович похитав головою і замовк. Звісно, ні про яку лаковану сумочку не могло бути й мови. Треба спершу випитати у Вітусі — чого б їй забажалось, а вже тоді купити й вислати додому подарунок.

Двадцять восьмого квітня протягом цілого дня Вячеслав Іванович бігав до пункту хімчистки, що був поряд з їхньою конторою. Рознервувався, аж губи тремтіли, але тільки наприкінці робочого дня одержав свій костюм.

Костюм був як новенький, звісно, коли не дуже пильно придивлятися. А коли пришив нові гудзики, костюм ще помолодшав і покращав. Можливо, на думку сучасної молоді, він був дещо старомодний, таж не пристало Вячеславу Івановичу нацуплювати на себе вибілені, як у мадьяра, джинси. Що не кажи, а він людина солідна.

Гудзики пришивав у конторі, — вдома попередив, що затримається на профспілкових зборах. Співробітники порозходилися, тому й мав повну волю натішитися своєю оновленою оболонкою. Натягнув костюм, на голову — нового, сірого — в тон — капелюха, зазирнув у дзеркало і з радістю відзначив, що має надію

завоювати симпатію коханої. Якщо життя було завжди скупеньке на радість для Вячеслава Івановича, то тепер воно, здається, вирішило воздати йому за все повного мірою.

На побачення він прийшов раніше, аби, боронь боже, не примусити Вітусю чекати. Поспішаючи сюди, зазірав у неосвітлені ще вітрини і знову переконувався, що вигляд має цілком пристойний і постать ще досить струнку, особливо коли випростатися і розгорнути плечі. Купив пучечок пахучих фіалок — віддасть їй, фіалки найбагатші квіти. Притулився до стовпа і завмер.

Чекати довелося цілу годину. З одного боку, то й на краще — смеркає, але могло ж Вітусі щось перешкодити приїхати? А він же навіть сьогодні не встиг заскочити на пошту й запитати листа чи й телеграму. Який-бо він неухайний. Далі полізли в голову інші думки: може, їй просто не захотілося зустрічатись, передумала... Ні, то було б занадто жорстоко, адже він так готувався! Не може доля бути такою несправедливою.

І тут нарешті, серед інших людей, що зійшли з тролейбуса на цій зупинці, він побачив її. Впізнав миттю. Вона була така ж гарна, як і на фотографії, навіть краща, бо щоки пашіли рум'янцями, очі блищали їй, головне, вона була жива. Озирнулася, запитливо поглянула на якогось молодого вродливого чоловіка, оминувши поглядом Вячеслава Івановича, що не зважився відразу одліпитися від стовпа й підійти до неї. Озирнулася знову, стелу плечима й нерішуче зробила кілька кроків по тротуару.

Тоді він, затиснувши усією силою волі своє серце, щоб не так калатало, а рукою маленький пучечок фіалок, виступив їй назустріч.

— Добрий вечір. Я вас давно чекаю...

Він панічно боявся виразу розчарування на її обличчі. Але вона щиро зраділа.

— Вячеслав Іванович? А я вже злякалася, що ви мене не діждалися. Я так замоталася... ніг не чую...

Вячеслав Іванович галантно торкнувся рукою капелюха й подав фіалки. Вона мило усміхнулася їй подякувала.

— Ви кажете, що втомилися, Вікторіє Кіндратівно?

— Ой, не кажіть, стільки справ! І називайте мене просто Вікою.

— Вітою, — м'яко поправив Вячеслав Іванович. — Віта — то життя, так краще. То ходімо в парк, відпочинете.

Він просто тріумфував, що так добре все складається: приємне, невимуслене знайомство, та ще є привід запросити Віту до парку. Ще й день послужливо поступався вечірнім сутінкам.

— Не можу, — замахала руками Вітуса, — Я не встигла пообідати і голодна, як вовк.

Такого повороту ситуації Вячеслав Іванович не чекав. Що робити? Запросити до себе додому абсолютно неможливо. Якби ж він знав, то взяв би оті, призначені їй на подарунок, півсотні й зараз помчав би до найближчого гастроному, накупив би чогось найсмачнішого, і вони б так романтично повечеряли в парку на затишній лаві. Але, крім дрібняків на проїзд, у кишені не було нічого.

Поки Вячеслав Іванович безпорадно борсався у думках, Вікторія підхопила його під

руку й весело сказала:

— Я зупинилася в готелі "Москва", це тут близько. Там цілком пристойний ресторан, ми з вами пообідаємо, а точніше — повечереємо.

І потягла Вячеслава Івановича за собою. Ноги йому підгиналися: хоча самому ніколи не доводилося водити даму в ресторан, з романів він надто добре знав, що розраховуватися в ресторані має мужчина, якщо не хоче себе зганьбити. А чим йому розраховуватися? Господи, за що?..

А кохана безтурботно щебетала про свої справи — за день вона багато встигла, так що вввв завтра зовсім вільна. Матимуть змогу і набалакатися, й піти в театр чи на концерт. До речі, що зараз новенького йде в театрі?

Вячеслав Іванович кілька разів заїкнувся, зсугулювався і забуксував, бо ноги йому відмовили. Нарешті вона помітила його шоканий стан.

— Що з вами, Вячеславе Івановичу? Вам недобре?

— Ні, ні!.. — Він розігнувся і звважився признатися — іншої ж ради не мав, — що не розраховував сьогодні на ресторан, тому не має при собі потрібної суми. Якщо Вікторія... Вітонька погодиться зачекати, він зараз швиденько з'їздить додому по гроші... Нехай вона не ображається, але ж він не знав...

— Які дурниці, — весело розсміялася Вітуса. — Сьогодні плачу я, бо то ж моя вина, що не встигла вчасно попоїсти. А завтра, щоб не страждало ваше чоловіче самолюбство, будете платити ви. Ну ходімо швидше, бо сконаю голодною смертю.

Отже, поетичне побачення у тінистому парку розтануло, мов крихка сніжинка на вогні. Ресторан, безумовно, яскраво освітлений, там багато людей, можливо, й музика. Всі заздалегідь заготовлені, обдумані й ретельно підібрані красиві й душевні слова будуть там зовсім недоречні... І доведеться, — вжахнувся Вячеслав Іванович, — доведеться зняти капелюха, демаскувати лисину. А новий капелюх так прикрашав його помолоділе, чисто виголене обличчя...

Йому стиснуло скроні, задзвеніло у вухах. Мовчки, безпорадно він плентався за своєю коханою, котра все підганяла та підганяла його. Ах, навіщо він, старий дурень, так довго чекав її біля зупинки?! Ну, почекав би для годиться, хвилин двадцять, та й пішов би собі. І все лишилося б по-старому. Чому така підступна доля?

В готелі Вітуса запропонувала спершу зайти до її номера: там вона скине плаща, він капелюха, та й руки помийуть.

Вячеслав Іванович мляво підкорився, — ініціативу рішуче перехопила вона.

У номері, на одному з двох ліжок, відпочивала літня жінка. Вона підвелася і ввічливо відповіла на привітання. Вітуса познайомила їх, відрекомендувавши Вячеслава Івановича як "нашого доброго читача", а жінку — просто по імені та прізвищу, з чого можна було здогадатися, що ця сусідка була також із літературного кола.

Вітуса запросила й сусідку до ресторану, але та відмовилася, пославшись на втому. Вячеслав Іванович залюбки почекав би тут, у номері, поки кохана гамуватиме свій голод у тому клятому ресторані, тим паче, що сусідка була дуже приємна, але Вітуса нічого не хотіла слухати. Вячеслав Іванович з мукою зазирнув у дзеркало... ух, яке

непристойно голе обличчя! Ні, не варто було нищити ні вуса, ні борідку — з ними він був значно показніший. Добре, хоч костюм мав майже новий вигляд.

В переповненому людьми ресторані Вітуся трималася вільно й незалежно. Замовила розкішну, на погляд Вячеслава Івановича, вечерю, запитала, що він питиме: вино чи горілку. Вячеслав Іванович не пив ні того, ні того, але не посмів признатися і сказав, що питиме те, що й вона. Кохана замовила горілку, не підозрюючи, яку травму нанесла чутливій, поетичній душі свого шанувальника. І все ж вона була така приваблива, така весела й симпатична, що це помітили й інші. Незабаром до них підскочив не надто молодий, але джентльменський чоловік і запросив до танцю.

— Сподіваюсь, ваш батенько не заперечуватиме? — уїв Вячеслава Івановича цей покидьок, як його подумки обізвав бідолашний "батенько".

Вікторія не звернула уваги на ті слова й не спростувала припущення, що Вячеслав Іванович — батько, а просто пішла танцювати. Танцювала гарно й залюбки. А він? Він сидів у переповненій людьми і все ж самотній до жаху пустелі ресторану й відчував, як стискає йому не захищену новим капелюхом голову якась зла сила. Краще всього було б тихенько піти звідси, і все ж сидів, сам не знаючи чого. Щось явно негаразд коїлося з його бідною головою, на мить йому навіть здалося, що до столика підходить, сповнена справедливого гніву, втілення кари небесної, дружина. Та це було абсолютно неможливо, Ганна Миколаївна ніяк не могла опинитися в ресторані, це він твердо знав і рештками сили волі прогнав галюцинацію.

— Ну що це таке, ви ж нічого не їли й не пили! — дорікнула Вітуся, розраховуючися з офіціантом. Вячеславу Івановичу здалося, що на нього з глумом дивиться не лише офіціант, а й усі присутні. Ну, хвалити бога, ця ресторанна мука позаду, та й узагалі — все вже позаду, бо тепер він ніколи не зможе писати таких листів, як писав.

"Сподіваюсь, ваш батенько не заперечуватиме?" Хіба ж не смішно?

У тамбурі номера щось м'яке трапило йому під ногу. То був букетик фіалок, котрий вона не уважно впустила, була надто втомлена, щоб помітити таку дрібничку. Вячеслав Іванович нишком підняв зів'ялі, стоптані квіти й запхнув до кишені.

Літня сусідка ще не спала, читала книжку. Вона уважно і, здається, співчутливо поглянула на змученого Вячеслава Івановича. А він схопив капелюха й заходився прощатись.

— То куди ж ми завтра підемо? Куди ви мене поведете? — запитала Вітуся тоном капризної дитини, яка чекає на нові забавки.

— М-м-м... Бачите, завтра у мене дуже термінова робота... Я навіть не знаю, коли звільнюся... Даруйте...

— Як?! А ми ж із вами навіть не поговорили! Я хотіла прочитати вам дещо новеньке, навмисно приховала, щоб почути вашу думку. Ви так тонко розумієтеся на літературі!

Вячеслав Іванович завагався. А може, не все ще втрачено?

Його бережно взяла за лікоть літня сусідка, — він саме стояв до неї спиною.

— Зачекайте, Вячеславе Івановичу... Хвилиночку...

Вона взяла маленькі ножиці, що лежали на тумбочці біля її ліжка, і почала щось відпорювати від задньої пілки його піджака.

— Що? Що там таке? — зацікавилася Вітуся.

— Та нічого особливого, — сусідка відпорола й, зім'явши, вкинула в попільничку якусь маленьку білу ганчірочку. Вячеслав Іванович нічого не зрозумів, а заінтригована Вітуся хутко схопила ту ганчірочку, розрівняла її і почала роздивлятись.

То була етикетка-номерок, котрий нашила на піджак мармурова приймальниця з хімчистки. Поспішаючи, він забув відпороти, а надягав костюм у конторі сам-один. І дивився на себе в дзеркало тільки спереду.

— То що це таке? — не вгавала кохана.

— То... з хімчистки... — ледве видувив із себе Вячеслав Іванович, гинучи від сорому. Тільки цього йому сьогодні бракувало.

— З хімчистки? А-а, з хімчистки. Але ж... це ви сьогодні цілий вечір так і ходили? І в ресторані... Добре, хоч не танцювали!

Вона впала на ліжко й залилася невтримним дзвінким реготом. Сміялася щиро, до сліз, зовсім не гадаючи принизити свого, вкрай знищеного, шанувальника, — просто була сміхотлива від природи. Навіть не помітила, як його не стало в кімнаті.

* * *

У Вячеслава Івановича вистачило сил дістатися свого дому. Точніше — двору, бо на ганочок старого будинку (будинок от-от мали зносити й мешканцям надати нові квартири) зійти вже не міг. У голові все дзвенів її голосний сміх. Дзвенів, дзвенів і враз урвався...

Пізно вночі його знайшла перелякана Ганна Миколаївна. Він сидів, скоцюрбившись, під ґанком, незвично парадний: у сірому святковому костюмі, майже новому на вигляд, навіть новісінький капелюх не впав з голови. З вулиці його осявало яскраве світло ліхтаря.

Зрозумівши, що чоловікові дуже зле, Ганна Миколаївна розбудила швидше дочку, щоб та негайно викликала "швидку допомогу". Підхопивши обм'яклого Вячеслава Івановича під пахви, вона потягла його додому.